

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 20Co/3/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8811208996
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 11. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michal Boroň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8811208996.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Boroňa a sudcov JUDr. Antónie Kandravej a JUDr. Elišky Wagshalovej v právnej veci žalobcu: Home Credit Slovakia, a.s., Teplická 7434/147, Piešťany, IČO: 36 234 176 proti žalovanému: C. W., nar. XX.X.XXXX, bytom H. nad F., R. XXXX, t.č. pobyt neznámy, zast. Máriou Birnsteinovou, súdnou tajomníčkou Okresného súdu Humenné, o zaplatenie 188,61 Eur s prísl., o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 3C 14/2012-29 zo dňa 29. 2. 2012 jednohlasne takto

rozhodol:

- I. P o t v r d z u j e sa rozsudok o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti.
- II. Náhrada trov odvolacieho konania sa účastníkom n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej len „súd prvého stupňa“) žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 33,69 Eur spolu s úrokom z úveru 13,67% za obdobie poskytnutia úveru vo výške 90,75 Eur a spolu s úrokom z omeškania 0,024% denne od 25.3.2009 do zaplatenia zo sumy 124,44 Eur. Súd žalobu čo do zvyšku zamietol a vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Svoje rozhodnutie okrem iného odôvodnil tým, že na základe vykonaného dokazovania súd zistil, že medzi žalobcom a žalovaným bola uzavretá úverová zmluva, v zmysle ktorej žalobca poskytol žalovanému úver vo výške 10.000,-Sk a tento sa odporca zaviazal splácať v 24 mesačných splátkach po 599,-Sk pri konečnej výške úveru 14.376,-Sk. Cena úveru teda činila 4.376,-Sk.

Keďže žalovaný si túto svoju povinnosť neplnil, žalobca zosplatnil celý úver a vyzval ho na zaplatenie predmetnej sumy. Ako vyplýva zo splátkového kalendára zmluvy, žalovaný uhradil žalobcovi celkom sumu 298,25 eur.

V danom prípade sa súd prvého stupňa zaoberal výškou dohodnutého úroku z úveru, ktorý činil za 24 mesiacov sumu 4.376,-Sk (z úveru 10.000,- Sk), čo je 21,88 % ročne. Ide o orientačný výpočet s odkazom na ust. hlavy 5 § 1 Úverových podmienok, kde súd nezohľadnil rôzne poplatky zahrnuté v splátke, výšku ktorých nemá za preukázanú. Pri výpočte súd postupoval podľa rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 28.9.2011 sp. zn. 3Co 3/2011.

Z internetovej stránky NBS súd preveroval úrokové miery podobného úveru v bankách a zistil, že pri spotrebiteľskom úvere so splatnosťou od jedného do piatich rokov v čase uzavretia zmluvy, mesiac jún 2007, činil úrok 13,67 % p.a. Z toho je zrejmé, že dohodnutý ročný úrok z úveru medzi účastníkmi v

danom prípade bol o 8,21 % vyšší ako bola priemerná úroková miera z úverov poskytovaných v tomto období bankami.

Dohoda o výške úrokov musí byť v súlade s § 39 Občianskeho zákonníka, teda nesmie sa priečiť dobrým mravom, inak je právny úkon absolútne neplatný. O takýto stav pôjde vtedy, ak dohodnuté úroky presiahnu mieru úrokov poskytovaných peňažnými ústavmi v čase uzavretia zmluvy (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 1MCdo 1/2009 zo dňa 31.7.2009).

Vzhľadom na vyššie uvedené súd prvého stupňa považoval dohodu o výške úrokov nad 13,67% ročne za absolútne neplatnú.

V súlade s ustanovením § 566 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého: „Pri čiastočnom plnení peňažného dlhu sa plnenie dlžníka započítava najprv na istinu a potom na úroky, ak dlžník neurčí inak“ súd započítal všetky platby odporcu najskôr na istinu a potom na úroky z úveru, keďže nie je možné, aby dodávateľ (veriteľ) určoval, oproti čomu bude platba od dlžníka zúčtovaná, lebo v opačnom prípade by došlo k rozporu s ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou nemôžu odchyliť od Občianskeho zákonníka v neprospech spotrebiteľa. Súd preto v tejto súvislosti nezohľadňoval platby žalovaného podľa splátkového kalendára zmluvy zaúčtované žalobcom na zmluvné pokuty a upomienky, keďže ani nemal za preukázané, za ktoré konkrétne porušenia zmluvy si žalobca tieto sankcie uplatňuje, keďže ich nijako bližšie nešpecifikoval.

Vzhľadom na vyššie uvedené má potom súd za to, že nárok žalobcu nie je v celom rozsahu dôvodný. Žalovanému bol poskytnutý úver v sume 10.000,-Sk, t.j. 331,94 eur, pričom žalovaný uhradil sumu 298,25, preto ho súd zaviazal na zaplatenie istiny v sume 33,69 eur. V časti úrokov z úveru ho zaviazal na zaplatenie úroku z úveru vo výške úrokovej miery z úverov obchodných bánk v čase poskytnutia úveru, v júni 2007 a to vo výške 13,67% a to za obdobie poskytnutia úveru, teda suma úrokov z úveru pri uvedenej istine a úrokovej miere za obdobie poskytnutia úveru predstavuje sumu 90,75 eur. V časti uplatnených úrokov z omeškania súd žalovaného zaviazal k zaplateniu úrokov z omeškania vo výške 0,024% denne (čo predstavuje 8,76 % ročne) zo sumy 124,44 eur (zo sumy nesplatennej istiny a vyčíslenej sumy úroku z úvere) od 25.3.2009 (deň nasledujúci po zosplatnení celého dlhu) do zaplatenia, ktorý úrok z omeškania požadovaný navrhovateľom neprevyšuje zákonné úroky z omeškania podľa § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka a § 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. v znení účinnom v čase, kedy došlo k omeškaniu. Vo zvyšku nárok žalobcu súd zamietol. Sumu, na ktorú zaplatenia žalovaného súd zaviazal, mu povolil zaplatiť v splátkach za podmienok uvedených vo výroku tohto rozsudku.

Samotný nárok na zmluvné pokuty podľa hlavy 15 § 3, 4 Úverových podmienok súd prvého stupňa považoval za neopodstatnený. Dohodnutú zmluvnú pokutu vo výške 8% z každej omeškanej splátky alebo jej časti, s ktorej úhradou je klient v omeškaní dlhšie ako 7 dní spolu so zmluvnou pokutou vo výške 5% z úveru, s ktorého vrátením je klient v omeškaní v prípade omeškania s úhradou splátky úveru, či jej časti dlhšie ako 6 mesiacov súd vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku a preto absolútne neplatnú s poukazom na § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka v znení aktuálnom ku dňu uzavretia zmluvy a neplatnú pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Ide totiž o neprimerané sankcie, ktoré znáša spotrebiteľ. K vyššie uvedenému súd poukazuje aj na názor vyslovený v rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 28.9.2011 sp. zn. 3Co 3/2011.

V predmetnej úverovej zmluve bol za to isté porušenie právnej povinnosti (omeškanie so splátkami) dohodnutý niekoľkonásobný postih - úroky z omeškania, zmluvná pokuta, náhrada škody. Tiež lehota splatnosti zmluvnej pokuty je veľmi krátka, takže nepochybne ide o hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach dodávateľa a spotrebiteľa.

O trovách konania súd prvého stupňa rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku, a to proti výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. V odvolaní okrem iného uviedol, že z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1MCdo 7/2009 zo dňa 31. 7. 2009 vyplýva, že nie vždy dôjde automaticky k porušeniu dobrých mravov, ak dohodnuté úroky presiahnu mieru úrokov poskytovaných peňažnými ústavmi, ale je potrebné skúmať rozdiel medzi ich výškami v každom konkrétnom prípade zvlášť.

Najvyšší súd SR namietal porušenie dobrých mravov v prípade, kde bol dohodnutý úrok vo výške 60% ročne, pričom v rovnakom období poskytovali banky úvery s ročným úrokom cca 13,5%. Ako vidieť na prvý pohľad ide o diametrálny rozdiel medzi úrokovými sadzbami, keď dohodnutý úrok predstavuje viac ako 4 násobok úrovej sadzby ponúkanej peňažnými ústavmi v rovnakom období. Odvolateľ je presvedčený o tom, že predmetná zmluva o úvere neobsahuje žiadne neprijateľné podmienky, ktoré by spôsobovali značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach tak, ako uvádza súd. Podstatou právnej úpravy vymedzenej smernicou Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách je ochrana spotrebiteľa pred ustanoveniami tzv. spotrebiteľských zmlúv, ktorých obsah spotrebiteľ pred ich uzatvorením nemôže individuálne dohodnúť a tým ovplyvniť, a ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa. Rovnako i národná právna úprava zakotvila v ust. § 53 ods. 1 OZ v tzv. generálnej klauzule, obdobné znenie: „Spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa“. Odvolateľ poukázal na to, že nemožno podporu spotrebiteľov zamieňať s nevhodným paternalizmom štátnej moci v súkromných vzťahoch. Spotrebiteľ má právo sa sám rozhodnúť, či daný produkt alebo ponuku využije a v prípade, že áno, je zodpovedný za svoje konanie. Kým banky poskytujú úvery spravidla z prostriedkov svojich klientov, nie z vlastných finančných zdrojov, tak naopak nebankové subjekty poskytujú úvery predovšetkým z vlastných zdrojov, resp. zo zdrojov, ktoré si takisto musia nebankové subjekty za nemalé úroky požičiavať u bánk a ďalších finančných inštitúcií, čo je samozrejme jednak spojené s vyššou mierou rizika, jednak s vyššími nákladmi na získanie finančných zdrojov, z ktorých sú následne poskytované úvery klientom. Banky spravidla poskytujú úvery iba klientom, ktorí spĺňajú prísnejšie podmienky. Z uvedeného vyplýva aj rozdiel v štruktúre klientov bánk a nebankových subjektov. Klientmi nebankových subjektov sú spravidla osoby, ktoré by v bankách nemohli, buď v dôsledku nízkych príjmov, alebo v dôsledku neschopnosti poskytnúť dostatočné záruky, získať úver, teda omnoho rizikovejšia skupina klientov. Odvolateľ ďalej poukázal na judikáty Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 33Cdo 3455/2009, 33Cdo 4377/2008 a 33Cdo 3368/2008 a uviedol, že ak právny úkon odporuje zákonným ustanoveniam, ktoré nemajú kogentnú povahu, nemá to za následok neplatnosť právneho úkonu. Takéto právne úkony totiž priamo pripúšťajú, aby sa napr. dohodou upravili práva a povinnosti inak, takže odchýlka od zákonných ustanovení dispozitívnej povahy nie je v takom prípade vlastne v rozpore so zákonom. Platnosť právneho úkonu sa posudzuje podľa všeobecne záväzných právnych predpisov existujúcich v dobe, keď bol právny úkon urobený, t.j. nie podľa právnych predpisov v dobe, keď o neplatnosti právneho úkonu rozhoduje súd. Na základe uvedeného navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovie.

Odvolací súd preskúmal rozsudok v jeho napadnutej časti podľa zásad upravených v ust. § 212 O.s.p., bez nariadenia pojednávania podľa § 214 O.s.p. a zistil, že odvolanie žalobcu je neopodstatnené.

Prvostupňový súd správne zistil skutkový stav, správne z neho vyvodil právne závery a vo veci aj správne rozhodol, pričom odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku, na ktoré v ostatnom odkazuje.

Na zvýraznenie správnosti odvolací súd v prvom rade poukazuje na to, že mylným názorom žalobcu - odvolateľa je, že ochrana spotrebiteľa a vyvažovanie pomeru síl medzi dodávateľom a spotrebiteľom je paternalizmom štátnej moci v súkromnoprávných vzťahoch. V tejto súvislosti sa jedná len o nastoľovanie slušnosti a morálky pri poskytovaní spotrebiteľských úverov spotrebiteľom ex offio.

Nemali by byť žiadne pochybnosti o tom, že predmetná zmluva je uzavretá medzi podnikateľom a spotrebiteľom a že má navyše podobu štandardnej formulárovej zmluvy, ktorá je typická tým, že sa uzatvára vo viacerých prípadoch a že spotrebiteľ spravidla jej obsah nemení vzhľadom na formulárovú predtlač.

K odvolacej námietke ohľadom použitia inštitútu dobrých mravov odvolací súd poznamenáva, že dobré mravy sú právne významnou hodnotovou kategóriou. Svojím významom nadobudli význam základných zásad súkromného práva (zásada ekvity). Nemožno opomenúť fakt, že z hľadiska obsahového patrí pojem dobrých mravov k neurčitým pojmom. Avšak aj takto neurčitá norma je aplikovateľná na základe priameho zákonného odkazu. Posúdenie toho, čo je v rozpore s dobrými mravmi, je vždy vecou súdu aplikujúceho konkrétnu normu.

Úroky za poskytovanie peňažných prostriedkov podliehajú súdnej kontrole vo svetle princípu dobrých mravov (§ 39 Občianskeho zákonníka). Doterajšia judikatúra súdov nespochybnila, že neprimerané úroky sú v rozpore s pravidlami správania sa, ktoré sú v spoločnosti v prevažnej miere uznávané a predstavujú základný hodnotový poriadok. Cena plnenia tak teda nie je vyňatá zo súdnej kontroly, pokiaľ ide o rozsah jej primeranosti a ani kontroly podľa generálnej klauzuly (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Odvolateľ síce dôvodne poukazuje na špecifiká nebankového sektoru, no podľa názoru odvolacieho súdu aj prevýšenie úrokov o 50 % oproti priemeru úrokov za úvery poskytované bankami plne pokrýva obavy poskytovateľov úverov nebankového typu, najmä ak majú rovnakú povinnosť posudzovať bonitu spotrebiteľa. Prevýšenie úročenia o viac ako 50% priemeru v bankách je už netolerovateľné a odvolací súd sa stotožňuje s prvostupňovým súdom, ktorý odmietol chrániť úroky prevyšujúce úroky v bankách viac ako o polovicu. Úroky vyššie ako polovicu oproti priemeru v bankách za porovnateľný produkt sú zvlášť v spotrebiteľských zmluvách neprijateľné, v rozpore s dobrými mravmi.

Správne bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa aj v časti týkajúcej sa zmluvnej pokuty. Z obsahu dokazovania vyplýva, že podľa uzavretej úverovej zmluvy bol za to isté porušenie právnej povinnosti žalovanej dohodnutý niekoľkonásobný postih. Aj tento stav vyvoláva hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach dodávateľa a spotrebiteľa. Zmluvná pokuta v spotrebiteľskej zmluve je objektívne spôsobilá poškodiť spotrebiteľa, pretože podmienky, za akých žalobca dohoduje zmluvnú pokutu so spotrebiteľmi poškodzujú spotrebiteľa. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na ustálenú rozhodovaciu prax súdov, v zmysle ktorej ustanovenia zmluvy, ktoré nie sú spotrebiteľom osobitne vyjednané, ale sú v rámci kontraktácie nadiktované v režime tzv. štandardnej typovej zmluvy, ide vždy o neprijateľnú zmluvnú podmienku. Nevyváženosť iba podčiarkuje, že vzťah sa v otázke plnenia stáva pre spotrebiteľa netransparentným a konanie dodávateľa až nepredvídateľným. V predmetnom prípade bolo dojednanie o zmluvnej pokute zakotvené v rámci úverových podmienok, čo je pri spotrebiteľských zmluvách neakceptovateľné (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I.ÚS 3512/11 zo dňa 11. 11. 2013).

Za týchto okolností súd prvého stupňa správne sumarizoval plnenia, ktoré možno žalobcovi priznať a žalobu v prevyšujúcej časti zamietol.

Vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd postupom podľa § 219 O.s.p. rozsudok v jeho napadnutej časti potvrdil.

O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.. Keďže žalobca v odvolacom konaní úspešný nebol a žalovanému žiadne trovy odvolacieho konania nevznikli, tak odvolací súd účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.